

Vergaderjaar 1985–1986

10 377

Nieuwe regeling van het bewijsrecht in burgerlijke zaken

Nr. 15

NADER GEWIJZIGD VOORSTEL VAN WET

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is nieuwe voorschriften betreffende het bewijs in burgerlijke zaken vast te stellen;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

De vijfde, zesde, zevende, achtste en negende afdeling van de derde titel van het eerste boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vervallen en worden vervangen door de navolgende bepalingen.

VIJFDE AFDELING

Algemene bepalingen van bewijsrecht

Artikel 176. Tenzij uit de wet anders voortvloeit, mag de rechter slechts die feiten of rechten aan zijn beslissing ten grondslag leggen, die in het geding te zijner kennis zijn gekomen of zijn gesteld en die overeenkomstig de voorschriften van deze en de volgende afdelingen zijn komen vast te staan. Feiten of rechten die door de ene partij zijn gesteld en door de wederpartij niet of niet voldoende betwist, moet de rechter als vaststaand beschouwen, behoudens zijn bevoegdheid bewijs te verlangen, zo vaak aanvaarding van de stellingen zou leiden tot een rechtsgevolg dat niet ter vrije bepaling van partijen staat.

Feiten of omstandigheden van algemene bekendheid alsmede algemene ervaringsregels mogen door de rechter aan zijn beslissing ten grondslag worden gelegd, ongeacht of zij zijn gesteld, en behoeven geen bewijs.

Artikel 177. De partij die zich beroept op rechtsgevolgen van door haar gestelde feiten of rechten, draagt de bewijslast van die feiten of rechten, tenzij uit enige bijzondere regel of uit de eisen van redelijkheid en billijkheid een andere verdeling van de bewijslast voortvloeit.

Artikel 178. Dwingend bewijs houdt in dat de rechter verplicht is de inhoud van bepaalde bewijsmiddelen als waar aan te nemen ofwel verplicht is de bewijskracht te erkennen, welke de wet aan bepaalde gegevens verbindt.

Tegenbewijs, ook tegen dwingend bewijs, staat vrij tenzij de wet het uitsluit.

Artikel 179. Bewijs kan geleverd worden door alle middelen, tenzij de wet anders bepaalt.

De waardering van het bewijs is, voor zover de wet niet anders bepaalt, aan het oordeel des rechters overgelaten.

Artikel 180. Overeenkomsten waarbij van het wettelijk bewijsrecht wordt afgeweken blijven buiten toepassing, wanneer zij betrekking hebben op het bewijs van feiten waaraan het recht gevolgen verbindt, die niet ter vrije bepaling van partijen staan. Hetzelfde geldt wanneer het in strijd zou zijn met de goede trouw zich op de overeenkomst te beroepen.

Artikel 181. Een gerechtelijke erkenning is het in een aanhangig geding door een partij uitdrukkelijk erkennen van de waarheid van één of meer stellingen van de wederpartij.

Een gerechtelijke erkenning kan slechts worden herroepen, indien aannemelijk is dat zij door een dwaling of niet in vrijheid is afgelegd.

Artikel 182. Wanneer in kort geding of in zaken, die met een verzoekschrift worden ingeleid, een getuigenverhoor, een deskundigenonderzoek, een plaatsopneming of een bezichtiging plaats vinden, zijn de artikelen 187, 187a, 188, 189, 189a, 194–197, 198, eerste en derde lid, 201, derde en vierde lid, 202, 203–205, 207a en 215–221 van overeenkomstige toepassing, tenzij uit de wet iets anders voortvloeit.

In zaken die met een verzoekschrift worden ingeleid, vindt de overeenkomstige toepassing van de artikelen 217 en 219 aldus plaats dat de daarin bedoelde voorschothoofing, tenuitvoerlegging of voorlopige indebetstelling geschiedt ten laste van de belanghebbende die het verzoekschrift heeft ingediend dan wel mede of uitsluitend ten laste van een of meer andere door de rechter aangewezen belanghebbenden.

In afwijking van het in het vorige lid bepaalde wordt, indien de procedure betrekking heeft op familierechtelijke zaken betreffende minderjarigen met uitzondering van die genoemd in artikel 828a, het in het eerste lid van artikel 219 bedoelde bedrag overeenkomstig bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels door de rechter vastgesteld en ten laste van 's Rijks kas door de griffier aan de deskundigen betaald. Dit bedrag wordt door de griffier op de ouders of, voor zover deze overleden of on- of minvermogen zijn, op de minderjarige op wie de procedure betrekking heeft, verhaald op de wijze ten aanzien van de invordering van rechten en verschotten in burgerlijke zaken bepaald. Indien ook de minderjarige on- of minvermogen is, blijft dit bedrag ten laste van de Staat.

VIJFDE AFDELING A

Akten en vonnissen

Artikel 183. Akten zijn ondertekende geschriften, bestemd om tot bewijs te dienen.

Authentieke akten zijn akten in de vereiste vorm en bevoegdelijk opge maakt door ambtenaren aan wie bij of krachtens de wet is opgedragen op die wijze te doen blijken van door hen gedane waarnemingen of verrichtingen. Als authentieke akten worden tevens beschouwd de akten, waarvan het opmaken aan ambtenaren is voorbehouden, doch waarvan de wet het opmaken in bepaalde gevallen aan anderen dan ambtenaren opdraagt.

Onderhandse akten zijn alle akten die niet authentieke akten zijn.

Artikel 184. Authentieke akten leveren tegen een ieder dwingend bewijs op van hetgeen de ambtenaar binnen de kring van zijn bevoegdheid omtrent zijn waarnemingen en verrichtingen heeft verklaard.

Een authentieke of onderhandse akte levert, ten aanzien van de verklaring van een partij omtrent hetgeen de akte bestemd is ten behoeve van de wederpartij te bewijzen, tussen partijen dwingend bewijs op van de waarheid dier verklaring, tenzij dit zou kunnen leiden tot een rechtsgevolg dat niet ter vrije bepaling van partijen staat. Onder partij wordt begrepen de rechtverkrijgende onder algemene of bijzondere titel, voor zover het betreffende recht verkregen is na het opmaken van de akte.

Artikel 184a. Op een onderhandse akte, waarin verbintenissen van slechts één partij zijn aangegaan of vastgelegd, is voor zover die verbintenissen strekken tot voldoening van een geldsom, het tweede lid van het vorige artikel niet van toepassing, tenzij deze partij de akte geheel met de hand heeft geschreven of heeft voorzien van een goedkeuring die de geldsom voluit in letters vermeldt.

Het eerste lid is niet van toepassing op aandelen in een obligatielening en op verbintenissen door de schuldenaar in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf aangegaan.

Artikel 185. Een geschrift, dat het uiterlijk heeft van een authentieke akte, geldt als zodanig behoudens bewijs van het tegendeel.

Een onderhandse akte waarvan de ondertekening door de partij, tegen welke zij dwingend bewijs zou leveren, stellig wordt ontkend, levert geen bewijs op, zolang niet bewezen is van wie de ondertekening afkomstig is. Is degeen tegen wie de akte wordt ingeroepen een ander dan hij die haar ondertekend zou hebben, dan kan worden volstaan met de verklaring, dat men de echtheid van de ondertekening niet erkent.

Artikel 185a. De kracht van het schriftelijk bewijs is in de oorspronkelijke akte gelegen.

Grossen en gehele afschriften van een authentieke akte, die volgens wettelijk voorschrift bewaard moet worden, leveren, wanneer zij zijn afgegeven door een daartoe bevoegde ambtenaar, hetzelfde bewijs op als de oorspronkelijke akte.

Artikel 186. Een in kracht van gewijsde gegaan op tegenspraak gewezen vonnis, waarbij de Nederlandse strafrechter bewezen heeft verklaard dat iemand een feit heeft begaan, levert dwingend bewijs op van dat feit.

ZESDE AFDELING

Getuigen

Artikel 187. Een getuigenverklaring kan slechts als bewijs dienen, voor zover zij betrekking heeft op aan de getuige uit eigen waarneming bekende feiten.

Artikel 187a. Ook partijen kunnen als getuige optreden.

Artikel 188. Een ieder is verplicht, daartoe op wettige wijze opgeroepen, getuigenis af te leggen.

Van deze verplichting kunnen zich verschonen:

- a. de echtgenoot en de gewezen echtgenoot van één der partijen, de bloed- of aanverwanten van één der partijen of van hun echtgenoot, tot de tweede graad ingesloten, een en ander tenzij de partij in hoedanigheid optreedt;
- b. zij die tot geheimhouding verplicht zijn uit hoofde van hun ambt, beroep of betrekking omtrent hetgeen hun in die hoedanigheid is toevertrouwd.

Het verschoningsrecht komt aan de in het vorige lid onder a genoemde personen niet toe in gedingen betreffende de toepassing van de bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek, vervat in de titels 5 en 9 tot en met 17, of van die vervat in titel 6 voor zover het betreft gedingen tussen echtgenoten. Evenwel kunnen ouders en kinderen der echtgenoten zich in gedingen tot echtscheiding en tot scheiding van tafel en bed verschonen.

De getuige kan zich verschonen van het beantwoorden van een hem gestelde vraag, indien hij daardoor of zich zelf of een van zijn bloed- of aanverwanten in de rechte lijn of in de zijlijn in de tweede of derde graad of zijn echtgenoot of vroegere echtgenoot aan het gevaar van een strafrechtelijke veroordeling ter zake van een misdrijf zou blootstellen.

Artikel 189. Indien bewijs door getuigen bij de wet is toegelaten, beveelt de rechter een getuigenverhoor zo vaak een der partijen het verzoekt en de door haar te bewijzen aangeboden feiten betwist zijn en tot de beslissing der zaak kunnen leiden. Hij kan dit ook ambtshalve doen.

Het vonnis vermeldt aan welke partij en omtrent welke feiten bewijs wordt opgedragen mitsgaders de plaats waar, en de dag en het uur waarop de getuigen zullen worden gehoord. Plaats, dag en uur van het getuigenverhoor kunnen ook bij latere beschikking door de rechter worden vastgesteld.

Een rechterlijk college kan, tenzij partijen eenparig hebben verzocht dat dit niet zal geschieden, bij zijn vonnis bepalen dat het verhoor zal plaatshebben voor een daartoe uit zijn midden benoemde commissaris. De rechter-commissaris oefent de bevoegdheden uit, in deze afdeling aan de rechter toegekend.

Het verhoor van getuigen geschiedt ter terechtzitting.

Artikel 189a. De rechter kan bepalen dat partijen bij de getuigenverhooren in persoon aanwezig zullen zijn.

Artikel 190. Het verhoor van getuigen tot het leveren van tegenbewijs staat van rechtswege vrij en wordt gehouden op de plaats, de dag en het uur te bepalen dadelijk na afloop van het verhoor der voor het bewijs gehoorde getuigen, of op een later tijdstip, tenzij de rechter, na overleg met partijen, dit verhoor doet plaatsvinden in aansluiting op het verhoor der voor het bewijs gehoorde getuigen.

Artikel 191. Indien één der partijen verkorting of verlenging van de termijnen bedoeld in de artikelen 189 en 190 verzoekt, zal op dit verzoek na verhoor of behoorlijke oproeping van de wederpartij worden beslist. Tegen de beslissing staat geen hogere voorziening open.

Artikel 192. De namen en woonplaatsen der getuigen worden ten minste zeven dagen voor het verhoor aan de wederpartij en aan de griffier opgegeven. De belanghebbende partij roept de getuigen ten minste zeven dagen voor het verhoor bij dagvaarding of bij aangetekende brief op. Indien een partij meer getuigen heeft voorgebracht dan redelijkerwijs noodzakelijk was, kan de rechter met deze omstandigheden bij de veroordeling in de kosten rekening houden.

De oproeping maakt melding van dag, uur en plaats van het verhoor, van de feiten waaromtrent bewijs moet worden geleverd en van de gevolgen, verbonden aan het niet verschijnen.

Artikel 193. Indien een bij aangetekende brief opgeroepen getuige niet verschijnt, bepaalt de rechter op verzoek van de belanghebbende partij een dag waartegen de getuige kan worden gedagvaard. Daarbij wordt in acht genomen de termijn in het eerste lid van het vorige artikel bepaald.

Artikel 194. De rechter kan bevelen, dat de op een dagvaarding niet verschenen getuige door de openbare macht voor hem wordt gebracht op een door hem te bepalen dag en uur om aan zijn verplichting te voldoen.

Artikel 195. Indien een getuige weigert zijn verklaring af te leggen, kan de rechter ten verzoeken van de belanghebbende partij bevelen, dat hij op kosten van die partij in gijzeling zal worden gesteld totdat hij aan zijn verplichting zal hebben voldaan.

Het voorgaande lid is niet van toepassing, als het een partij betreft, die als getuige wordt gehoord.

Artikel 196. Indien een getuige te ver verwijderd woont, kan de rechter het verhoor opdragen aan een rechter van gelijke rang van de woonplaats van de getuige.

Het voorgaande lid is niet van toepassing, als het een partij betreft, die als getuige wordt gehoord.

Artikel 197. Indien een getuige verhinderd is uit hoofde van ziekte of anderszins om voor de rechter te verschijnen kan deze zich bij hem vervoegen tot het ontvangen van zijn verklaring of de rechter, in het vorige artikel bedoeld, verzoeken hem te verhoren.

Artikel 198. Voorzover niet bij verdrag anders is bepaald, kan de rechter, indien een getuige buitenslands woont, aan een door hem aan te wijzen autoriteit van het land waar de getuige zijn woonplaats heeft verzoeken het verhoor, indien mogelijk onder ede, te houden, of dat verhoor opdragen aan de Nederlandse consulaire ambtenaar tot wiens ressort de woonplaats van die getuige behoort.

De rechter bepaalt dan tevens de termijn, die in acht genomen moet worden bij het betekenen aan de wederpartij van dag, uur en plaats waarop dit verhoor zal gehouden worden en stelt mede de dag vast, waarop de zaak weder ter rolle zal worden afgeroepen.

Het proces-verbaal van dit getuigenverhoor heeft gelijke kracht als dat van het door de Nederlandse rechter gehouden verhoor.

Artikel 199. Ten bepaalde dage vraagt de rechter de getuigen hun naam, voornamen, leeftijd, beroep en woon- of verblijfplaats, of zij bloed- of aanverwant zijn van de partijen of van een hunner, en zo ja in welke graad, alsmede of zij in dienstverband staan tot partijen of een harer.

De getuigen zweren, alvorens hun getuigenis af te leggen, op de bij de wet bepaalde wijze de eed de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen.

Indien een getuige de betekenis van de eed niet voldoende kan beseffen of de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, wordt hij niet beëdigd doch wordt hij aangemaand de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zeggen. Indien het bewijs mede wordt aangenomen op de verklaring van een zodanige getuige, geeft het vonnis daarvan in het bijzonder reden.

Overigens mag de rechter aan een onbeëdigde verklaring slechts bewijs ontnemen, indien hij in het vonnis vermeldt, dat de eed ten onrechte niet is aangenomen en het niet mogelijk is de getuige opnieuw te horen.

Artikel 200. De opgeroepen of gedagvaarde getuige, die niet verschijnt, of verschenen zijnde, weigert de eed of zijn verklaring af te leggen, kan worden veroordeeld tot vergoeding der vergeefs aangewende kosten, onverminderd zijn aansprakelijkheid tot schadevergoeding indien daartoe gronden zijn.

Artikel 201. De rechter hoort ieder der getuigen buiten tegenwoordigheid van de mede-verschenen getuigen, die nog niet zijn gehoord, voor zover deze laatste getuigen niet tevens partij zijn.

Partijen en hun raadsliden kunnen aan de getuigen vragen stellen, behoudens de bevoegdheid van de rechter om te beletten, dat aan een bepaalde vraag gevolg wordt gegeven. De rechter kan ambtshalve of op verzoek van een der partijen getuigen tegenover elkaar of tegenover partijen of van een van haar stellen.

De rechter kan naar aanleiding van de getuigenverklaringen aan de partijen vragen stellen. Indien het betreft het verhoor van een getuige die niet tevens partij is, kunnen ook partijen elkander zelf of bij monde van hun raadslieden vragen stellen, behoudens de bevoegdheid van de rechter om te beletten dat aan een bepaalde vraag gevolg wordt gegeven.

Een verklaring omtrent door haar te bewijzen feiten kan ten voordele van de partij die haar aflegde, geen bewijs opleveren. Overigens kan de rechter uit de afgelegde verklaringen, uit het niet-verschijnen of uit een weigering om te antwoorden of het proces-verbaal te ondertekenen, de gevolgtrekkingen maken die hij geraden zal achten, behoudens hetgeen in artikel 181 is bepaald.

Artikel 202. Van het getuigenverhoor wordt proces-verbaal opgemaakt, waarin achtereenvolgens aantekening geschiedt van de in acht genomen vormen en van al hetgeen met betrekking tot de zaak voorvalt.

Dit proces-verbaal wordt aan iedere getuige voorgelezen voor dat gedeelte hetwelk hem betreft. Hij mag daarin zodanige veranderingen en bijvoegingen maken als hem goeddunkt, welke onder of op de kant van zijn getuigenis zullen worden opgeschreven. Dit wordt aan hem voorgelezen.

De getuige ondertekent zijn verklaring. Weigert hij te ondertekenen of verklaart hij dit niet te kunnen, dan wordt die weigering, of die verklaring inhoudende de oorzaak van verhindering, in het proces-verbaal vermeld.

Op de door partijen afgelegde verklaringen zijn de voorgaande leden van dit artikel van overeenkomstige toepassing.

Het proces-verbaal wordt ondertekend door de voorzitter of de rechter en door de griffier.

Artikel 202a. In afwijking van het bepaalde in artikel 202, zal in kantongerechtszaken die niet aan hoger beroep zijn onderworpen, geen proces-verbaal van het getuigenverhoor worden opgemaakt. Het naar aanleiding van het getuigenverhoor te wijzen vonnis zal, behalve de vermelding van de opgave, verklaringen en eedsaflegging bij artikel 199 aangeduid, de summier inhoud van de afgelegde getuigenverklaringen moeten inhouden.

Artikel 203. Indien de getuige schadeloosstelling vordert, wordt deze door de rechter begroot. Daarvan zal melding worden gemaakt in het proces-verbaal. De schadeloosstelling wordt voldaan door de partij die de getuige heeft voorgebracht.

Artikel 204. Ingeval de getuigen niet op één dag gehoord kunnen worden, stelt de rechter het verdere horen tot een nadere dag uit, en zal er noch aan de verschenen getuigen noch aan de al dan niet verschenen partijen enige nieuwe oproeping of dagvaarding geschieden.

Artikel 205. Het nalaten van één der in deze afdeling voorgeschreven formaliteiten heeft, met uitzondering van het bepaalde in artikel 199 omtrent het afleggen van de eed, alleen de nietigheid van het verhoor tengevolge indien de belanghebbende partij daardoor in haar belangen is benadeeld en het verzuim niet kan worden hersteld; in het tegenovergestelde geval kan de rechter, zo daartoe gronden zijn, herstel van begane onregelmatigheden bevelen.

Artikel 206. Na afloop van het getuigenverhoor of indien dit achterwege blijft, bepaalt de rechter de dag waarop de zaak weder ter rolle zal worden afgeroepen.

Artikel 207. De rechters, voor wie het getuigenverhoor heeft plaatsgehad, zullen zoveel als mogelijk is, medewerken tot de einduitspraak in de zaak, waarin het verhoor is gehouden.

Van de afwijking van deze regel en de oorzaak daarvan wordt in de uitspraak melding gemaakt. De noodzakelijkheid der afwijking wordt uitsluitend door het college dat haar toepast beoordeeld, zonder dat daartegen enige voorziening openstaat.

Artikel 207a. Indien een partij als getuige is gehoord, kan haar verklaring omtrent door haar te bewijzen feiten geen bewijs te haren voordele opleveren, tenzij de verklaring strekt ter aanvulling van onvolledig bewijs.

Antwoordt een partij, die daartoe gehouden is, niet op de haar gestelde vragen of weigert zij haar verklaring te ondertekenen, dan kan de rechter daaraan de conclusies verbinden die hij geraden zal achten.

ZESDE AFDELING A

Voorlopig getuigenverhoor

Artikel 208. In de gevallen waarin bij de wet het bewijs door getuigen is toegelaten kan, voordat een geding aanhangig is, op verzoek van de belanghebbende onverwijld een voorlopig getuigenverhoor worden bevolen.

In geval van echtscheiding en scheiding van tafel en bed kan een voorlopig getuigenverhoor echter slechts worden bevolen wanneer, voordat getuigenverhoor kan plaatshebben, gevaar bestaat dat dit bewijsmiddel verloren zou gaan.

Tijdens een reeds aanhangig geding kan de rechter op verzoek van een der partijen een voorlopig getuigenverhoor bevelen.

Artikel 209. Het verzoek wordt gedaan aan de rechtbank of de kantonrechter, die vermoedelijk bevoegd zal zijn van het geding, indien het aanhangig wordt gemaakt, kennis te nemen, of aan de rechtbank onderscheidenlijk, naar gelang van het onderwerp van het geschil, de kantonrechter, binnen welker of wiens gebied de personen, die men als getuigen wil doen horen, of het grootste aantal van hen, woonachtig zijn of verblijven. De rechtbank is in elk geval bevoegd, indien het beloop van de vordering onzeker is. De rechter beoordeelt summierlijk of hij bevoegd is naar het onderwerp van het geschil.

Indien het geding reeds aanhangig is, wordt het verzoek gedaan aan de rechter, voor wie het geding aanhangig is.

Het verzoekschrift houdt in:

- a. de aard en het beloop der rechtsvordering;
- b. de feiten of rechten die men wil bewijzen;
- c. de namen en woonplaatsen der personen, die men als getuigen wil doen horen;
- d. de naam en de woonplaats van de wederpartij of de redenen waarom de wederpartij onbekend is;
- e. in geval van echtscheiding en scheiding van tafel en bed: een opgave van de redenen die een voorlopig getuigenverhoor noodzakelijk maken.

Op het verzoekschrift wordt, behoudens in gevallen van onverwijldde spoed, niet eerder beschikt dan acht dagen nadat de verzoeker bij aangetekende brief een afschrift van het verzoekschrift aan de wederpartij, zo die bekend is, heeft gezonden, of een zodanig afschrift bij deurwaardersexploitant aan haar heeft betekend.

Artikel 210. Indien de rechter het verzoek toestaat, bepaalt hij de dag, het uur en de plaats, waarop het getuigenverhoor zal plaatshebben en de dag waarop uiterlijk de verzoeker een afschrift van het verzoekschrift, indien dit nog niet is toegezonden, en van de beschikking aan de wederpartij, zo die bekend is, moet doen toekomen. Een rechterlijk college benoemt één zijner leden tot commissaris voor wie het verhoor zal worden gehouden.

Voorzover het verzoek wordt toegewezen, is geen hogere voorziening toegelaten.

Artikel 211. De bepalingen omtrent het getuigenverhoor zijn op het voorlopig getuigenverhoor van overeenkomstige toepassing.

Artikel 212. Met inachtneming van de termijn, die krachtens artikel 210 door de rechter is bepaald, zendt de verzoeker, zo de wederpartij bekend is, haar bij aangetekende brief een afschrift van het verzoekschrift, indien dit nog niet is toegezonden, en van de beschikking van de rechter, of doet hij haar deze afschriften bij deurwaardersexploit betekenen. Alvorens tot het houden van het getuigenverhoor over te gaan vergewist de rechter zich ervan, dat aan dit voorschrift is voldaan.

Verschijnt de wederpartij bij het verhoor, dan bepaalt de rechter, die het verhoor gehouden heeft, na afloop daarvan op haar verzoek de plaats waar en het tijdstip waarop het getuigenverhoor voor tegenbewijs zal kunnen plaatshebben.

Artikel 213. Indien alle partijen bij het verhoor aanwezig of vertegenwoordigd zijn geweest, hebben de getuigenverklaringen in een voorlopig verhoor afgelegd, dezelfde bewijskracht als die, welke op de gewone wijze in een aanhangig geding zijn afgelegd.

Zijn niet alle partijen bij het voorlopig getuigenverhoor aanwezig of vertegenwoordigd geweest, dan kan de rechter de daarin afgelegde verklaringen buiten beschouwing laten.

Artikel 214. Indien een getuige aannemelijk maakt dat de verzoeker met het voorlopig getuigenverhoor beoogt inlichtingen van hem te verkrijgen, ten behoeve van een tegen hem in te stellen rechtsvordering, zal de rechter het verhoor houden met inachtneming van de bepalingen die van toepassing zijn op het verhoor van de partij als getuige. Van een en ander wordt melding gemaakt in het proces-verbaal.

ZEVENDE AFDELING

Deskundigen

Artikel 215. De rechter kan op verzoek van een der partijen of ambtshalve een verhoor van deskundigen bevelen. Het vonnis vermeldt de punten waaromtrent het oordeel van deskundigen wordt gevraagd. De rechter benoemt na overleg met partijen bij het vonnis of bij een latere rolbeschikking één of meer deskundigen, met opdracht aan hem een schriftelijk bericht in te leveren of mondeling verslag uit te brengen. De griffier zendt afschrift van het vonnis of deze beschikking aan de benoemde deskundigen.

Artikel 216. Indien een deskundige de benoeming niet aanneemt, dan wel voor het beëindigen van zijn taak overlijdt of uit anderen hoofde zijn taak niet zal kunnen volbrengen, of weigerachtig is zulks te doen, kan de rechter bij beschikking een ander in zijn plaats benoemen.

De deskundige die zijn benoeming heeft aanvaard, is verplicht de opdracht onpartijdig en naar beste weten te volbrengen.

Artikel 217. Indien de deskundigen een onderzoek moeten verrichten, bepaalt de rechter bij hun benoeming of bij latere rolbeschikking waar en wanneer zij daartoe zullen overgaan.

De rechter kan ambtshalve of op verzoek van één of meer partijen deskundigen vragen hun kosten te begroten. Door de eisende partij wordt een door de rechter te bepalen voorschot terzake van die kosten ter griffie gedeponeerd, voor zover niet bij het vonnis in artikel 215 bedoeld, in verband met de omstandigheden van het geding de wederpartij of beide partijen tezamen daartoe is of zijn aangewezen. Aan partijen aan wie ingevolge de wet rechtsbijstand aan on- en minvermogenden een toevoeging is verleend of ten aanzien van wie ingevolge artikel 18 van de Wet tarieven in burgerlijke zaken het vast recht gedeeltelijk in debet is gesteld, wordt geen voorschot opgelegd.

Bij de in het eerste lid bedoelde benoeming of beschikking bepaalt de rechter tevens de termijn, waarbinnen de deskundigen hun schriftelijk, ondertekend bericht ter griffie moeten inleveren of de terechtzitting, waarop zij mondeling verslag moeten uitbrengen. In het eerste geval wordt mede de terechtzitting bepaald, tot voortzetting der zaak bestemd. Indien geen van de deskundigen zich daartoe in de gelegenheid bevindt, wordt het bericht door de griffier ondertekend.

Wanneer op die dag het bericht van deskundigen nog niet mocht zijn ingekomen, kan de rechter op verzoek van partijen of van een van haar een nadere dag tot de voortzetting der zaak bepalen. Dit kan eveneens geschieden, wanneer op de daarvoor bepaalde terechtzitting het mondeling verslag niet wordt uitgebracht.

De deskundigen stellen hun onderzoek in, hetzij onder leiding van de rechter of van een in het vonnis benoemde rechter-commissaris, hetzij zelfstandig. De deskundigen moeten bij hun onderzoek partijen in de gelegenheid stellen opmerkingen te maken en verzoeken te doen. Uit het schriftelijk bericht moet blijken of aan dit voorschrift is voldaan. Van de inhoud van de opmerkingen en verzoeken zal in het schriftelijk bericht melding worden gemaakt. Indien een partij schriftelijk opmerkingen aan de deskundigen doet toekomen, verstrekt hij daarvan terstond afschrift aan de wederpartij.

Het proces-verbaal van de slotsom van het mondeling verslag wordt na voorlezing, behalve door de griffier, ondertekend door de rechter en de deskundigen. Verklaart een deskundige niet te kunnen ondertekenen, dan wordt die verklaring, inhoudende de oorzaak van verhindering, in het proces-verbaal vermeld.

Artikel 218. Het schriftelijk bericht is met redenen omkleed zonder dat het persoonlijke gevoelen van ieder der deskundigen behoeft te blijken. Ieder der deskundigen kan van zijn afwijkende mening doen blijken. De griffier zendt aan partijen afschrift van het schriftelijk bericht.

Indien de rechter door het schriftelijk bericht of het mondeling verslag niet voldoende is ingelicht kan hij aan de deskundigen nadere toelichting of aanvulling bevelen, dan wel andere deskundigen benoemen.

Artikel 219. De deskundigen hebben aanspraak op schadeloosstelling en op loon door de voorzitter of door de kantonrechter te begroten onder de minuut van het schriftelijk bericht of onder het van het mondeling verslag opgemaakte proces-verbaal.

De griffier betaalt het bedrag ten laste van het gestorte voorschot aan de deskundigen. Indien het vastgestelde voorschot niet toereikend is, wordt voor het resterende bedrag een bevelschrift van tenuitvoerlegging van de minuut van het schriftelijk bericht uitgegeven ten laste van de in de tweede zin van het tweede lid van artikel 217 genoemde partij of partijen. In geval van mondeling verslag wordt dit bevelschrift gegeven op een in executoriale vorm uitgegeven uittreksel uit het proces-verbaal van dat verslag.

Voorzover ten gevolge van het bepaalde in artikel 217, tweede lid, derde zin, het tweede lid van dit artikel niet kan worden toegepast, bepaalt de griffier het bedrag waarop de deskundigen aanspraak hebben ten laste van 's Rijks kas. Hangende de procedure wordt het ten laste van 's Rijks kas betaalde bedrag voorlopig in debet gesteld.

ACHTSTE AFDELING

Plaatsopneming en bezichtiging

Artikel 220. De rechter kan op verzoek van een der partijen of ambtshalve, vergezeld van de griffier, een plaatselijke gesteldheid opnemen of zaken bezichtigen, die niet of bezwaarlijk ter terechtzitting kunnen worden overgebracht.

Het daartoe strekkende vonnis vermeldt de plaats of de zaak welke in ogenschouw moet worden genomen, bepaalt de tijd der plaatsopneming, de tijd en de plaats der bezichtiging, de termijn waarbinnen het van de verrichting op te maken proces-verbaal ter griffie moet zijn neergelegd, alsmede de terechtzitting bestemd tot voortzetting der zaak. Het proces-verbaal wordt ondertekend door de rechter en de griffier.

Een rechterlijk college kan een zijner leden met de opneming of de bezichtiging belasten. In dat geval is artikel 207 van overeenkomstige toepassing.

De partijen worden in de gelegenheid gesteld opmerkingen te maken of verzoeken te doen. Uit het proces-verbaal moet blijken of aan dit voorschrift is voldaan. Van de inhoud van de opmerkingen of verzoeken wordt in het proces-verbaal melding gemaakt. De rechter kan ter plaatse getuigen horen. De zesde afdeling van deze titel is, behoudens artikel 192, hierop van toepassing.

De rechter kan zich tot de uitoefening van de in dit artikel toegekende bevoegdheden buiten zijn rechtsgebied begeven.

De reis- en verblijfkosten van de rechter en de griffier komen ten laste van de Staat.

ACHTSTE AFDELING A

Voorlopig deskundigenonderzoek, voorlopige plaatsopneming en bezichtiging

Artikel 222. Voordat een geding aanhangig is, kan op verzoek van de belanghebbende een voorlopig deskundigenonderzoek of een voorlopige plaatsopneming en bezichtiging worden bevolen.

Tijdens een reeds aanhangig geding kan zulks op verzoek van een der partijen worden bevolen.

Artikel 223. Het verzoek wordt gedaan aan de rechter bij wie het geding aanhangig is of, indien het niet aanhangig is, bij de rechter die vermoedelijk bevoegd zal zijn daarvan kennis te nemen. De rechter beoordeelt summierlijk of hij bevoegd is naar het onderwerp van het geschil.

Het verzoekschrift houdt in:

- a. de aard en het beloop van de rechtsvordering;
- b. de punten waaromtrent het oordeel der deskundigen wordt gevraagd of de plaats of de zaak die in ogenschouw moet worden genomen;
- c. de naam en de woonplaats der wederpartij of de redenen waarom de wederpartij onbekend is.

Op het verzoekschrift wordt, behoudens in gevallen van onverwijlde spoed, niet eerder beschikt dan acht dagen nadat de verzoeker bij aangetekende brief een afschrift van het verzoekschrift aan de wederpartij, zo die bekend is, heeft gezonden of een zodanig afschrift bij deurwaardersexploijt aan haar heeft betekend.

Artikel 224. Indien de rechter het verzoek toestaat, bepaalt hij tevens de uiterste dag waarop de verzoeker een afschrift van het verzoekschrift, indien dit nog niet is toegezonden, en van de beschikking aan de wederpartij moet doen toekomen. Een rechterlijk college kan bij zijn beschikking bepalen dat de plaatsopneming of de bezichtiging zal plaatshebben voor of door een daartoe uit zijn midden benoemde commissaris.

Voor zover het verzoek wordt toegewezen, is geen hogere voorziening toegelaten.

Artikel 225. De bepalingen omtrent deskundigen, plaatsopneming en bezichtiging zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 226. Met inachtneming van de termijn, krachtens artikel 224 bepaald, zendt de verzoeker een afschrift van het verzoekschrift, indien dit nog niet is toegezonden, en de beschikking van de rechter bij aangetekende brief

aan de wederpartij, zo die bekend is, of doet hij deze afschriften bij de wederpartij betekenen. Alvorens tot de verrichting over te gaan vergewist de rechter zich ervan, dat aan dit voorschrift is voldaan.

Artikel 227. Indien alle partijen bij de verrichting aanwezig zijn geweest, hebben de verklaringen der deskundigen, de plaatsopneming en de bezichtiging dezelfde bewijskracht als die, welke op de gewone wijze in een aanhangig geding hebben plaatsgehad.

Zijn niet alle partijen aanwezig geweest, dan kan de rechter een en ander buiten beschouwing laten.

NEGENDE AFDELING

Verschijsing van partijen

Artikel 228. In elke stand van het geding kan de rechter, op verzoek van één der partijen of ambtshalve, partijen gelasten in persoon dan wel vertegenwoordigd door of met haar raadslieden ten bepaalden dage en ure voor hem of een in het vonnis benoemde rechter-commissaris te verschijnen tot het geven van inlichtingen.

De rechter ondervraagt de partijen. Deze kunnen, ook bij monde van haar raadslieden, elkander vragen stellen, behoudens de bevoegdheid van de rechter om te beletten, dat aan een bepaalde vraag gevolg wordt gegeven.

Van het verhandelde wordt een proces-verbaal opgemaakt dat na voorlezing door de voorzitter of de rechter en door de griffier, alsmede door partijen wordt ondertekend. Weigert een partij te ondertekenen of verklaart zij dit niet te kunnen, dan wordt die weigering, of die verklaring inhoudende de oorzaak van verhindering, in het proces-verbaal vermeld. Bij een in het proces-verbaal op te nemen beschikking bepaalt de rechter de terechtzitting tot voortzetting der zaak bestemd.

Een verklaring omtrent door haar te bewijzen feiten kan ten voordele van de partij die haar aflegde geen bewijs opleveren. Overigens kan de rechter uit de afgelegde verklaringen, uit het niet-verschijnen of uit een weigering om te antwoorden of het proces-verbaal te ondertekenen de gevolgtrekking maken, die hij geraden zal achten, behoudens hetgeen in artikel 181 is bepaald.

ARTIKEL II

Aan de vierde afdeling van de eerste titel van het eerste boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt de navolgende bepaling toegevoegd.

Artikel 67. Beslissingen aangaande de rechtsbetrekking in geschil, vervat in een in kracht van gewijsde gegaan vonnis, hebben in een ander geding tussen dezelfde partijen bindende kracht.

Onder partijen worden mede begrepen de rechtverkrijgenden onder algemene of bijzondere titel, tenzij uit de wet het tegendeel volgt.

Het gezag van gewijsde wordt niet ambtshalve toegepast.

ARTIKEL III

A. Het opschrift van de zevende afdeling van de zesde titel van het derde boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt gelezen:

Van dwanguitgifte van akten en enkele verwante vorderingen.

B. Aan het slot van deze afdeling worden de volgende artikelen toegevoegd:

Artikel 843a. Hij die daarbij rechtmatig belang heeft, kan op zijn kosten inzage, afschrift of uittreksel vorderen van een onderhandse akte, aangaande een rechtsbetrekking waarin hij of zijn rechtsvoorgangers partij zijn, van degene die deze akte te zijner beschikking of onder zijn berusting heeft.

De rechter bepaalt zo nodig de wijze waarop inzage, afschrift of uittreksel zal worden verschaft.

Artikel 843b. Hij die een schriftelijk bewijsmiddel heeft verloren kan van degene, die de beschikking heeft over een geschrift, hetwelk tot bewijs kan dienen van enig feit waarop het verloren bewijsmiddel betrekking had, of die zodanig geschrift onder zijn berusting heeft, vorderen te zijner behoeve op zijn kosten, voor zover nodig, inzage, afschrift, of uittreksel van dat geschrift te verschaffen.

De rechter bepaalt zoodoorg de wijze waarop inzage, afschrift of uittreksel zal worden verschaft.

Hij die uit hoofde van zijn ambt, beroep of betrekking tot geheimhouding verplicht is, is niet gehouden aan deze vordering te voldoen, indien het geschrift uitsluitend uit dien hoofde te zijner beschikking staat of onder zijn berusting is.

ARTIKEL IV

Het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A. In artikel 6 Boek 1 wordt na «een ieder» ingevoegd: dwingend.

B. In het eerste en het tweede lid van artikel 26 Boek 1 wordt telkens na «een ieder» ingevoegd: dwingend.

C. In artikel 417, tweede lid, Boek 1 wordt na «een ieder» ingevoegd: dwingend.

D. Na artikel 1376 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 1376a. Nadere overeenkomsten, aangegaan bij een afzonderlijke akte, in strijd met de oorspronkelijke, leveren alleen bewijs op tussen de partijen die tot zodanige akte zijn toegetreden, en hun erfgenamen of rechthebbenden, doch zij kunnen niet tegen derden werken.

E. Na artikel 1720 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 1721. Een schenker kan door geen akte van bevestiging de gebreken verhelpen ener schenking die nietig in de vorm is; die schenking moet om geldig te zijn opnieuw in de wettige vorm worden gebracht.

De bevestiging, bekrachtiging of vrijwillige nakoming ener schenking, door de erfgenamen of rechtverkrijgenden van de schenker, na diens overlijden gedaan, versteekt dezen van de bevoegdheid om zich op enig gebrek in de vorm te beroepen.

F. Het opschrift van het vijfde boek wordt gelezen:

VAN VERJARING

G. De eerste zes titels bevattende de artikelen 1902–1982 van het vijfde boek vervallen.

H. Boven artikel 1983 vervallen de woorden: ZEVENDE TITEL; Van verjaring

ARTIKEL V

Het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt als volgt gewijzigd:

A. De artikelen 19a, 101–120, de vierde afdeling van de derde titel van het eerste boek, bevattende de artikelen 162–175, de artikelen 249, tweede lid, 255, vierde lid, 262, 286, tweede lid en de elfde afdeling van de zesde titel van het derde boek, bevattende de artikelen 876–881, vervallen.

B. In artikel 57, derde lid, wordt in plaats van «het tweede lid van artikel 418» gelezen: artikel 417.

C. Artikel 57b wordt als volgt gewijzigd:

In het eerste lid wordt na «alsmede» ingevoegd: het met toepassing van het derde lid van artikel 219 voorlopig in debet gestelde bedrag betreffende de schadeloosstelling en het loon van deskundigen benevens.

In het tweede lid wordt in de tweede zin na «verschotten» ingevoegd: het in het eerste lid genoemde bedrag betreffende de schadeloosstelling en het loon van deskundigen.

D. Er wordt een nieuw artikel 57c ingevoegd, luidend als volgt:

Indien de partij ten aanzien van wie, met toepassing van het derde lid van artikel 219, het bedrag van de schadeloosstelling en het loon van deskundigen voorlopig in debet zijn gesteld, in de kosten van het geding wordt verwezen, zal de rechter haar ambtshalve veroordelen om dit bedrag aan de griffier te voldoen. Het derde lid van artikel 57b is van overeenkomstige toepassing.

E. In artikel 121, tweede lid, wordt in plaats van «artikel 110 en 111» gelezen: artikel 202.

F. In artikel 125 wordt in plaats van «219–288» gelezen: 176–288.

G. In artikel 353, eerste lid, worden de woorden: «de behandeling bij geschrift, de geschillen over de echtheid of onechtheid van geschriften, het getuigenverhoor, de geregtelijke plaatsopneming en bezigtiging, de berigten van deskundigen, het hooren van partijen,» vervangen door: de algemene bepalingen van bewijsrecht, de geschriften, de getuigen, het voorlopig getuigenverhoor, de deskundigen, de plaatsopneming en bezichtiging, het voorlopig deskundigenonderzoek, de voorlopige plaatsopneming en bezichtiging, de verschijning van partijen,.

H. In artikel 382 onder 1° wordt na «afgelegd» een punt geplaatst en vervallen de woorden: , tenzij het geldt den beslissenden eed in artikel 1966, 1°, Burgerlijk Wetboek bedoeld.

I. Na artikel 390 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 391. De bepalingen betreffende het bewijs vervat in de derde titel van het eerste boek zijn van overeenkomstige toepassing.

J. Na artikel 418 wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 418a. De bepalingen betreffende het bewijs vervat in de derde titel van het eerste boek zijn van overeenkomstige toepassing.

K. Artikel 810 wordt gelezen:

Artikel 810. De enkele erkenning van de gedaagde heeft niet tot gevolg dat geen bewijs behoeft te worden geleverd.

L. Artikel 827a vervalt; in artikel 827d vervallen de woorden «en 827a».

K. In artikel 828f wordt in plaats van: 'De artikelen 105, 107, 109, 113, 114, 115, 117, tweede en derde lid, 119, derde, vierde en vijfde lid, en 200, tweede, derde en vierde lid,' gelezen: De artikelen 189a, 192, 194-199, 201, 203 en 204.

M. Artikel 828j wordt als volgt gewijzigd:

De derde en de vierde zin van het tweede lid vervallen.

Een nieuw derde lid wordt opgenomen, luidende:

Artikel 201, vierde lid en artikel 207a zijn niet van toepassing op de moeder die als voogdes over haar kind een op artikel 394 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek gegronde rechtsvordering instelt.

N. In artikel 903, tweede lid, wordt na «gehoord» een punt geplaatst en vervallen de woorden:; ook bloed- en aanverwanten kunnen als getuigen gehoord worden.

ARTIKEL VI

Aan artikel 192 van het Wetboek van Strafrecht wordt een lid toegevoegd, luidende:

Het bepaalde in het vorige lid van dit artikel is niet van toepassing op de partij in een burgerlijke procedure die, wanneer zij als getuige wordt gehoord, weigert op de haar gestelde vragen te antwoorden.

ARTIKEL VII

De voorschriften van deze wet vinden toepassing vanaf het tijdstip dat zij in werking treedt. Echter blijft het oude recht van toepassing in alle lopende gedingen waarin reeds een beslissende of aanvullende eed is opgedragen, een getuigenverhoor of deskundigenonderzoek is bevolen waaraan nog geen uitvoering is gegeven, dan wel een valsheids- of echtheidsonderzoek is bevolen.

ARTIKEL VIII

1. Onze Minister van Justitie stelt de nummering van de artikelen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, opgenomen in artikel I van deze wet, in een doorlopende reeks vast; daarbij worden cijfers voor de leden geplaatst. Onze Minister brengt de in de artikelen I en V voorkomende aanhalingen met de nieuwe nummering in overeenstemming.

2. Hij draagt zorg dat de overeenkomstig het vorige lid bijgewerkte tekst van deze wet in het Staatsblad wordt geplaatst.

ARTIKEL IX

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, met dien verstande dat voor de inwerkingtreding van de eerste zin van het derde lid van artikel 182 een afzonderlijk tijdstip kan worden bepaald.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,